

Recenze monografie Jewkes, Y., Crewe, B., Bennett, J. (eds.): Handbook on Prisons (2. vydání)

New York: Routledge.

ISBN: 978-04-1574-566-6,
756 stran.

Jakub Drápal

Katedra trestního práva, Právnická
fakulta, Univerzita Karlova

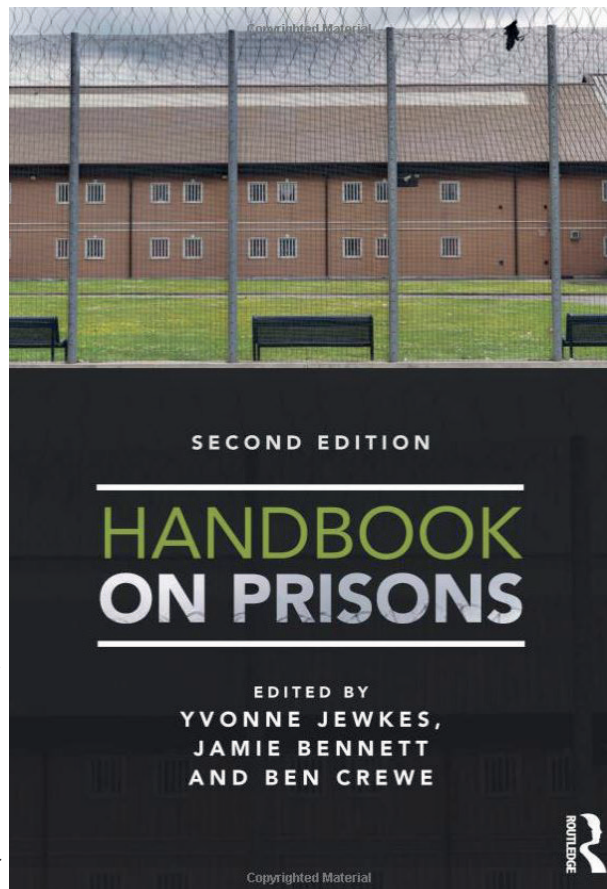
V roce 2016 vyšlo druhé, výrazně redigované, vydání knihy Handbook on Prisons. Jedná se o unikátní dílo které by se mělo stát základním orientačním textem pro výzkumníky i praktiky v oboru vězeňství. Hlavním důvodem je, že shrnuje jednoduše a hutně současné poznatky o vězeňství.

Byť vězeňství bylo, je a bude předmětem intenzivního zkoumání po celém světě, významná část výzkumů byla realizována v rámci Spojeného království a Spojených států. Není proto překvapivé, že publikace shrnující současné výzkumy je psána převážně britskými kriminology a zabývá se zejména situací v Británii. Potěšující ale je, že do ní přispěli i kontinentální kriminologové a že snahou editorů byl pokrýt alespoň v základních konturách i kontext jiných než britských a amerických věznic.

Příručku editovali tři významné osobnosti z oblasti vězeňství: Yvonne Jewkes z University of Leicester, Ben Crewe, který je zástupcem vedoucí Prisons Research Centre na Institutu kriminologie v Cambridge, a Jamie Bennett, který působí v dvojí funkci: řídí jediné čistě terapeutické vězení v Británii HMP Grendon (a otevřenou věznicí k ní připojené, HMP Springhill) a zároveň působí na Oxfordské univerzitě. Editorům se pak podařilo přesvědčit k autorství jednotlivých částí špičky kriminologického a vězeňského výzkumu. Mezi autory se objevují např. Alison Lieblich, Mary Bosworth, Richard Sparks, Fergus McNeill, Helen Arnold nebo Thomas Ugelvik.

Záměr této publikace je zřejmě o něco širší než pouhé prodiskutování praxe vězeňství. Zabývá se i širšími kontexty a dopady vězení v rámci společnosti. Kniha se dělí na pět základních částí, které se dále dělí na jednotlivé kapitoly. Úvodní část je věnována kontextu, ve kterém vězeňství vznikalo, jak se vyvíjelo a co ovlivňuje jeho současné nastavení.

V druhé části se autoři zabývají konkrétními problémy ve věznicích: privatizací vězeňství, výkonem trestu na samotkách a v rámci „supermaxů“ (zejména amerických rozsáhlých věznic), problémy spojenými s mentálním zdravím, s užíváním drog, sebevraždami a výkonem trestu pachatelů sexuálních trestných činů. Druhá část je zakončena úvahami nad

Zdroj: <https://www.amazon.com/>

rolemi vězeňského personálu a moderních technologií při výkonu trestu odnětí svobody.

Ve třetí části jsou rozebrány vězeňské kontexty z mezinárodního hlediska, přičemž první tři kapitoly se věnují obecnějším tématům (dopadům politického systému na systém vězeňství, lidským právům a zacházení s původními obyvateli kolonizovaných území) a šest dalších se zabývá konkrétními částmi světa: Spojenými státy, Austrálií, Asií, Afrikou, Jižní Amerikou, Spojenými státy a Evropou. Evropě se pak věnují dvě kapitoly, kdy první popisuje nastavení vězeňského systému v severských státech a druhá zbytek kontinentálních států. Kapitola o kontinentálních státech nese název „Domovy pro chudé“ a rozebírá postupně čtyři evropské regiony podle světových stran. Vzhledem k jejímu malému rozsahu rozebírá ve zkratce jen několik zemí v rámci každého regionu. V rámci východní Evropy se zabývá pouze Polskem, Bulharskem a Ruskem; Česká republika není v celé knize bohužel zmíněna. Čtenář tak v publikaci nenajde např. popis českého vězeňství; situace v jiných státech, které jsou zde zmíněny, se nicméně v mnohých aspektech s českou realitou shodují (např. nadproporční míra romských vězňů).

Čtvrtá část se věnuje výkonu trestu odnětí svobody ve specifických typech vězení (silně střežených a terapeutických) a různými skupinami vězňů. Zaměřuje se tak na specifika starších i mladých vězňů, na rozdíly mezi přístupy k ženám a k mužům a na vliv rasy či etnicity na život ve vězení. Poslední kapitola této části se věnuje otázce „pains of imprisonment“, tedy bolestem, které jsou spojené s odnětím svobody.

Závěrečná část knihy je do určité míry zbytkovou kategorií. Lze ji rozdělit na tři podčásti, které spolu však příliš nesouvisí. První dvě kapitoly se věnují vztahu vězeňství a desistence (opouštění kriminální dráhy) a rodinám vězňů. Další tři kapitoly se zabývají třemi různými aktivitami, které souvisejí s vězeňským životem jen nepřímou: jeho kontrolou, vědeckým zkoumáním a zobrazováním. Finální dvě kapitoly se zabývají aktivistickými tématy: vedení kampaně za zvýšení či snížení počtu vězňů a otázce, zda a případně jak bychom měli změnit způsob, jakým používáme trestní právo.

Handbook on Prisons je dnes nejspíše tím nejlepším, co v současnosti v oboru existuje. Měla by se proto stát pomocníkem pro nejrůznější aktéry zajímající se o vězeňství – Vězeňskou službu, akademiky, Veřejného ochránce práv či kohokoli, kdo by se chtěl dozvědět, co všechno se ví o určitém tématu ve vězeňství. Díky odkazům na další literaturu by pak kniha měla fungovat i jako základní pomůcka pro studenty či výzkumníky. Tomu poslouží i velmi rozsáhlý index (23 stránek).

Hlavní nevýhodou publikace je, že je primárně zaměřená na anglofonní země a výzkum publikovaný v angličtině. To je sice z hlediska autorů i předpokládaných čtenářů pochopitelné, ale pro českého čtenáře lehce nepraktické. Některé části tak nabízí spíše inspiraci ohledně toho, co by bylo možné v České republice zavést, než že by z nich bylo možné čerpat kritické zhodnocení české praxe. Autoři ale mnohdy mysleli na mezinárodní auditorium, takže je možné vztáhnout některé závěry na českou realitu. Tomu pomáhá i skutečnost, že vězeňské systémy napříč Evropou jsou v mnoha ohledech podobné.

Tato kniha také naznačuje, že česká kriminologická obec potřebuje podobnou publikaci o českém kontextu vězeňství. Není sice reálné, aby dílo podobné Handbook on Prisons vzniklo v češtině, ať již z důvodu nedostatku výzkumů vztahujících se k řešeným tématům nebo proto, že se v České republice této problematice nevěnuje mnoho výzkumníků (recenzovaná publikace má 56 autorů). Zároveň je ale podle mého názoru potřeba, aby čeští akademici zahrnuli kontext českého vězeňství a jeho specifika do současných světových poznatků a výsledek představili v češtině, a to zejména proto, že jazyková i kulturní bariéra

mezi recenzovanou publikací a každodenní praxí vězeňství je stále vysoká. Tato publikace naznačuje, kterým tématům by bylo potřeba se nadále věnovat a shrnuje zahraniční poznatky, čímž ulehčuje práci dalším výzkumníkům. Handbook on Prisons tak jistě najde místo v knihovnách výzkumných ústavů i řídicích pracovišť věnujících se vězeňství v České republice; nejspíše ale, bohužel, nepronikne do každodenní praxe.